

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 17 D'OCTUBRE DE 1913

Núm. 1816 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

CANTARELLA

Don Clodo ha parlat en contra
de les Mancomunitats.
Quan don Clodo els fa la guerra...
quelcom de bo elles tindran.

Sobre un projecte

UNA de les tasques periodístiques que'l cronista ha mirat sempre amb un profund respecte, per ésser precisament inassequible al seu enginy i a les seves facultats, ha sigut i és la del *revistero de salons* dels diaris incolors.

L'home que és capaç de dir «La senyoreta X, amb el seu vestit blanc, rodejada de les seves simpàtiques amigues, pareixia un lliri entre roses», o «La senyora Z feia els honors de la casa, amb aquella distinció i amabilitat que la caracteritza», i després d'això, en la mateixa ressenya, inserta cinquanta noms de famílies distingides, i preveient algun oblit comprometedor, afegeix, encara: «...i altres que sentim vivament no recordar»; és, per nosaltres, com un hèroe fabulós.

Una de les més vives recances del nostre ofici és no haver tingut la sort de conèixer a cap dels tals cronistes de salons. Però ens els imaginem. Deuen ésser elegants, amb aqueixa elegància que sorgeix a l'impensada de la modesta cambra d'una casa de dispeses; deuen portar monocle, o al menys admirar als que'n duen; deuen tenir subtilesa per a enraonar una hora sense dir res, esmersant les paraules en tota mena d'adulacions i de florilogis galants; deuen tenir un carnet perfumat, i deuen, en fi, ésser prou feconds i repentistes per a posar algun pensament sublim a tots els àlbums que se'ls presentin.

Compresos així, evidentment ningú pot dubtar de la seva utilitat. De la de les dames, sense les quals aqueixos *repòrters* no tindrien raó d'existir, ni podrien existir, fa temps que ningú en dubta.

Ara, un cas recent ens ha vingut a demostrar com de la conjunció moral d'una senyora i d'un periodista per a senyores, en pot eixir un grandios projecte d'un alcanç que tots aquells que's preocupen de qüestions sociològiques trascendentals no podran menys d'envejar.

Se tracta d'una honrosa glorificació patriòtica, i ja veieu com sobre això no hi caben ironies.

Una dama, en uns instants de greu romanticisme, llença l'idea. Una idea que tots els mortals del món podien haver tingut, però que sols un cronista de salons podrà amparar, lloar i fomentar, venint d'una senyora noble i distingida. L'idea consisteix en aixecar un monument a les víctimes de la guerra del Marroc. A través de la florida prosa del bon *repòrters* de salons, transcripció fidel del discurs de la senyora, s'entén que Catalunya no pot ésser ingrata; que res és prou per a enaltir i perpetuar la memoria dels que han vessat la seva sang en defensa dels interessos de la patria, i altres poderoses raons que és impossible deixar de reconèixer. Lo que no hem arribat a aclarir, perquè'ns va mancar energia per a extreure-ho del terrible laberinte d'adjec-

tius i frases altissonants, és si el monument ha d'ésser aquí o a allà, i si es *referirà* a tots els morts en terres africanes o si deurà portar aqueixa inscripció fatal: «*Cataluña a sus hijos*».

Però no hi fa res; se tracta d'un monument, i prou. El *revister de salons* ja s'ha posat en campanya, i té recollides una pila d'opinions dels homes més representatius de casa nostra, els quals, uns per altres, l'acullen amb *grandíssima amabilitat, que ell no sabrà mai com agrair*. Cert que podria estalviar-se tanta feina, considerant que un personatge que s'estimi no ha d'oposar-se mai a una pensada patriòtica formulada per una dama i protegida per un periodista galant; més també cal tenir en compte que una ocasió per a apuntar les paraules sentencioses dels homes de pès, mai és despreciable. Començo a creure, doncs, que tindrem monument; però em resta el dubte de si serà aixecat en glorificació als màrtirs de la patria o a la dama i al periodista col·laboradors.

En aqueix món de terribles antinomies és molt costós d'averiguar el profit que poden treure d'un monument les famílies dels morts i els morts mateixos.

A primera vista sembla que entre'ls mil·lions de coses ideables per a protegir i consolar als germans nostres, la més còmoda i fàcil és glorificar-los després d'enterrats. Poc més d'uns quinze minuts de conversa agradable en una *soirée* dins un salonet moblat luxosament, tal vegada després d'un opípar *lunch*, és prou per a formar un projecte que resolgui definitivament la manera de compensar les injustícies socials. Abans, les dames, en temps de guerres, dedicaven cada dia unes hores del seu viure banal i distret a fer desfiles pels ferits; ara pot-ser dediquin una hora a l'any a entendre-se sentimentalíssimament enfront del carnet de notes d'un jove *repòrters*, pensant amb els ossos dels que han sigut morts lluny de la patria. Elles no són pas responsables de que les cures antisséptiques hagin vingut a substituir aquelles filargeres que tant entretenien.

El progrés les hi ha tret la pietat dels dits i no cal empenyar-se en que s'inquietin durant tot un any, quan amb una sola pensada lluminosa es dona fè de vida.

Existeixen, emperò, certes tocaderies sectaries. Això fa que lo més ben meditat, lo que és fet amb la major bona fè de la terra, siga motiu de crítica despietada. Hi hà qui s'empenya en creure que existeix per a les dames i els periodistes de *salón*, una missió més noble i més humanitaria que la d'aixecar monuments; i és la de treballar d'alguna manera, anc que no fos sinó amb uns tocs de romanticisme cursi, per a evitar totes les causes de mortandats i de llàgrimes.

Però aleshores la pietat burgesa i la de les plomes servils hauria d'esmersar-se en un treball constant i tant-se-val que's declaressin socialistes d'una vegada, lo que fóra d'horribles conseqüències.

Els monuments, dintre les lleis de compensació, són insuprimibles. Si no hi hagués guerres, les dames desvagades, en les converses amb els cronistes de salons, se mostrarien exigents i voldrien que cada manobra estimbat d'una bastida, o cada vella xafada per un automòbil, tingués el seu corresponent obelisc, columna o làpida. Tot, abans que deixar d'evidenciar que s'és propietari d'un cor propens a formidables altruismes, que's coneixen les màximes de l'Evan-

gell, que's té un esperit sensible i una pensa àgil. I això les discretes dames ho ensenyen a llurs cronistes en un instant, com si li ensenyessin un vestit arribat de casa el millor modisto de París, i ja no cal pensar-hi més. El cronista s'encarrega de posar-ho en coneixement del públic.

I així s'escampa pel món la consoladora veritat de que'ls que gosen frèvolament de llurs riqueses poden cobrir la terra de monuments aixecats a la col·lectivitat anònima, en els quals molt serà que no s'hi pugui trobar inclòs un parent vostre. I aquesta probabilitat sempre pot ésser un orgull per les famílies dels pobres, sofrents i màrtirs.

P. BERTRANA

Catalunya es redreça

La protesta catalana, que tindrà lloc a la nostra Diputació el pròxim divendres, dia, 24, diada de Sant Rafel, amb motiu d'exigir del govern d'Espanya l'aprobació del projecte de Mancomunitats, promet revestir els caràcters d'una imponent manifestació popular, com poques se n'hagin vist, de la famosa Solidaritat ençà.

Per a donar una idea de l'esperit de concòrdia i unanimitat que espera als nostres prohoms cal sols remarcar que aquesta vegada fins el lerrouisme s'hi ha

adherit com un sol home; de manera que, fòra de l'actitut enèrgica dels defensors de l'autonomia regional, no hi quedarà ni una figura de cara i ulls, ni una miserable rata.

El sol anunci de la gloriosa jornada, que, segons tenim entès, consistirà en una magna Assamblea de representants de les quatre províncies catalanes, una visita de adhesió, de l'Ajuntament en pès, al palau de la Generalitat i un tancament de botigues i fàbriques, ha tret ja de pollaguera als eternals enemics de Catalunya.

I, sinó, ficsin-s'hi: *El Ejército Español*, de Madrid, al comentar els preparatius de la gran festa, ens llença unes quantes «amorettes» de les seves. Ens diu *antipàtics, exclusivistes, mal agraits i separatistes*. Quatre qualificatius que a força d'aplicar-nos-els als catalans, acabaran per pendre carta de naturalesa a casa nostra, com el goç foll de l'adagi.

Els organitzadors de la grandiosa protesta, poden, doncs, estar ben satisfets de l'èxit de la pensada.

Han fet blanc molt abans d'engegar el tret.

FA, L'IDEA?

—Déu lo guard—dic, entrant al despatx de l'arcalde i saludant al senyor Collaso amb tot el respecte que's mereix a seva alta representació. — Està per mí?

—De què's tracta?—pregunta don Josep, inclinant-se lleugerament, com convidant-me a explicar-me.

—Vinc a proposar-li un invent.—

L'arcalde somriu.

—Un nou aeroplà?... Un salva-vides per a aplicar als

DE RETURN

—I ara..., on s'ha de donar una altra pica?

tramvies?... Un sistema de neteja pública que no necessita trompeta?...

—Una cosa molt més seria i trascendental que tot això. El verb actualment de moda, en aquesta casa, no és el verb *municipalitzar*?

—Per molts regidors, sembla que sí.

—Doncs an aquest ram perteneix el meu invent. Se tracta de municipalitzar una cosa amb la qual, fins ara, no hi havia atinat ningú.

—Hola!... I és un article de consum general?

—I, ben aviat, d'actualitat rigurosa.

—No serà pas la municipalització dels panellets y les castanyes torrades?

—Repeteixo que l'assumpte és d'una serietat indiscutible.

—Veiam, veiam; descapdelli.

—Com vostè sab, més bé que jo, dintre de poques setmanes ha d'haver-hi eleccions municipals.

—Així ho diuen.

—I, segons per aquí s'assegura, vostè està treballant de fort i de ferm per a confeccionar una candidatura de caràcter exclusivament barceloní; una candidatura en la qual hi figurarien les eminències de totes les fraccions polítiques.

—Psè!... Un somni, una aspiració vaga que no deurà passar d'afirmació...

—S'equivoca. A la realització, precisament, d'aquest propòsit s'encamina el meu invent.

—Còm podria fer-se tant bell miracle?...

—D'una manera senzillíssima: municipalitzant el vot.—

Don Josep que, encara que *frapat* per l'idea, naturalment, no ha comprès res, obre uns ulls com unes taronges.

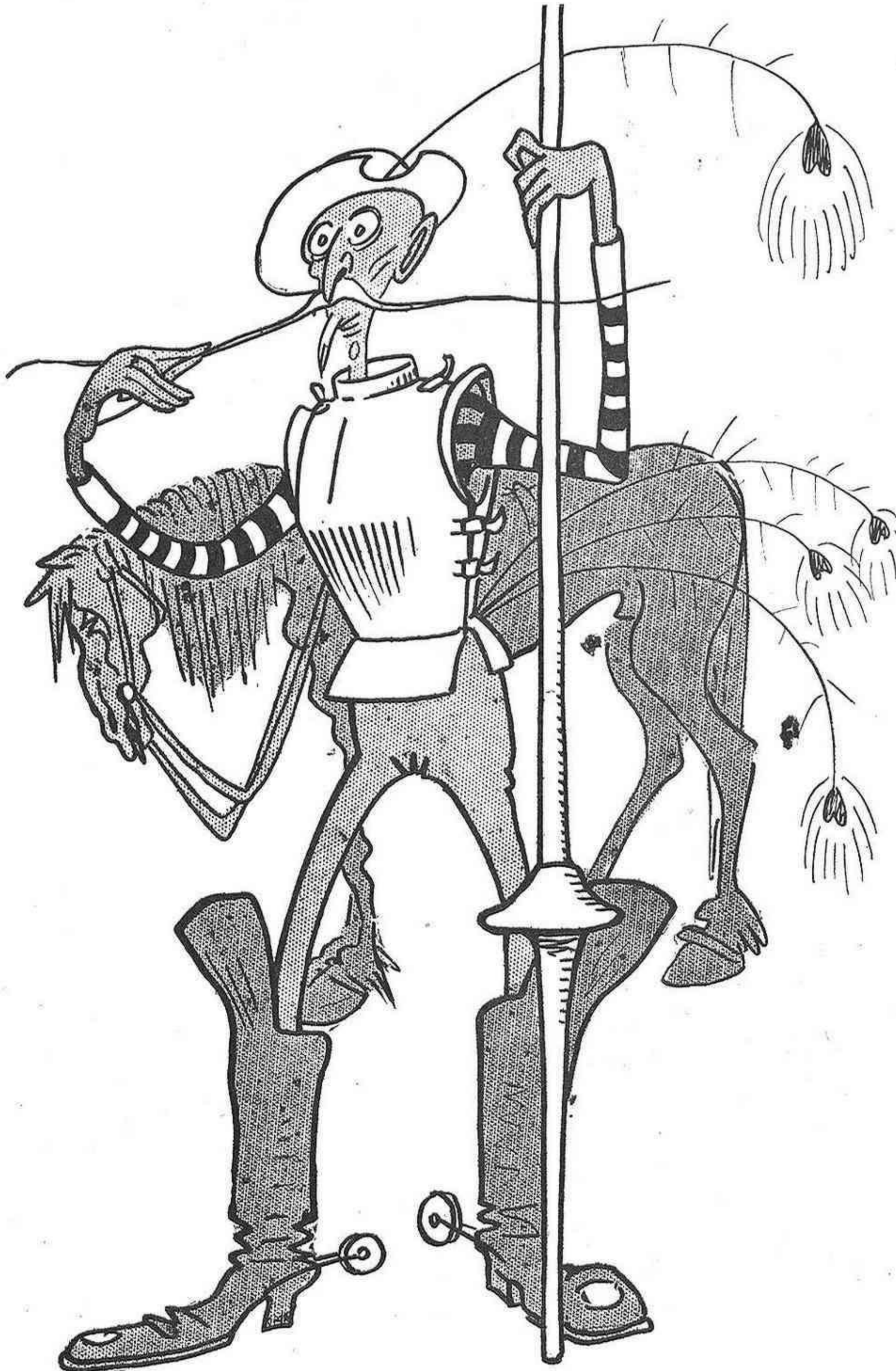
—Quants electors deu haver-hi a Barcelona?—vaig dient jo, sense fer cas de la seva sorpresa. —Cent seixanta mil?... Doncs no hi hà més que fer que municipalitzar aquests cent seixanta mil vots, posant-los per endavant i en bloc a la disposició de l'Ajuntament, i qui diu de l'Ajuntament diu de l'arcalde, que és la persona que'l simbolitza i representa. Municipalitzant els vots, o sigui entregats tots ells en blanc a l'arcalde, ¿què més fàcil, per a vostè, que combinar una candidatura al seu gust, segur de que, a l'ésser l'hora, ha de sortir de les urnes, votada *némine discrepante* per tot el cens barceloní?

—L'idea és, en veritat, seductora; però no sé còm podria dur-se a la pràctica. Perque, ¿de quin medi ens valdriem per a implantar la municipalització de aquests cent seixanta mil vots?... Es possible que'ls electors s'avinguessin a renunciar al seu dret per a que l'arcalde en fes l'ús que millor li semblés?...

—Oh! De franc, és clar que no s'hi avindrien. Però pagant-los-hi bé, indemnitzant-los en deguda forma, per què havien de oposar-s'hi? ¿No cedixen els propietaris les cases per a que pugui obrir-se una nova via? ¿No s'expropien les terres per raons d'utilitat pública?... Per què no ha d'expropiar-se també el vot?...

—No obstant...

—Deixi's de coses. L'innovació podrà semblar atrevida, però de la seva

DESPRÉS DE L'ALTERNATIVA

—Ja som primera potencia. Ja podem tornar a muntar a cavall.

possibilitat i eficàcia no hi hà lloc a dubtar-ne. D'ella en vindria, segurament, la pau de la ciutat. Els electors s'estalviarien, gràcies a aquesta reforma, una feina que al cap d'avall tampoc els serveix de res, vostè podria constituir aquest Ajuntament que té *in mente...* i m'atreveixo a assegurar que la nova corporació, ho fes com ho fes, no ho faria pitjor que les que avui surten de les urnes amb el sufragi universal... sense municipalitzar. No li sembla?...

—No sé, no sé!... Es qüestió de pensar-ho.

—Pénsi-s'hi, doncs, i determini's prompte, que'l temps passa i els fabricants de candidatures ja comencen a treballar.—

Dit això, surto del despatx de l'arcalde i amb la tranquil·litat que dóna el compliment del deure, prenc l'escala, aquella escala monumental que tants diners costa a Barcelona, i me'n torno al carrer.

A l'arribar al mig de la plaça, m'aturo un moment i em miro les dues estatués que adornen la fatxada del palau municipal.

L'una i l'altra, sense abandonar la seva actitud, me sembla que estan parlant-me.

La de don Jaume em diu:

—Però, ¿tu has pogut imaginar-te que aquí dintre hi hà algú que sigui capaç de seguir un bon consell?—

I la d'en Fivaller:

—Ara, ara li fan el mànec!...

A. MARCH

MENEGILDAS

—Això és un gust!... A Sant Feliu del Pinyó tenies de guardar-les a casa fins que passava l'escombriaire.

EL BON PARE

En la classificació zoològica, el bon pare's té ben guanyat el número hu, per ésser l'animal racional més interessant, més digne d'alabança i més de plànyer de la creació.

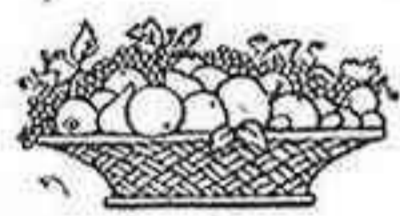
Ademés del vostre, del pare propi, que sempre és excel·lent — i si no ho és, té obligació d'ésser-ho — tots n'haureu conegut un o altre, de bon pare.

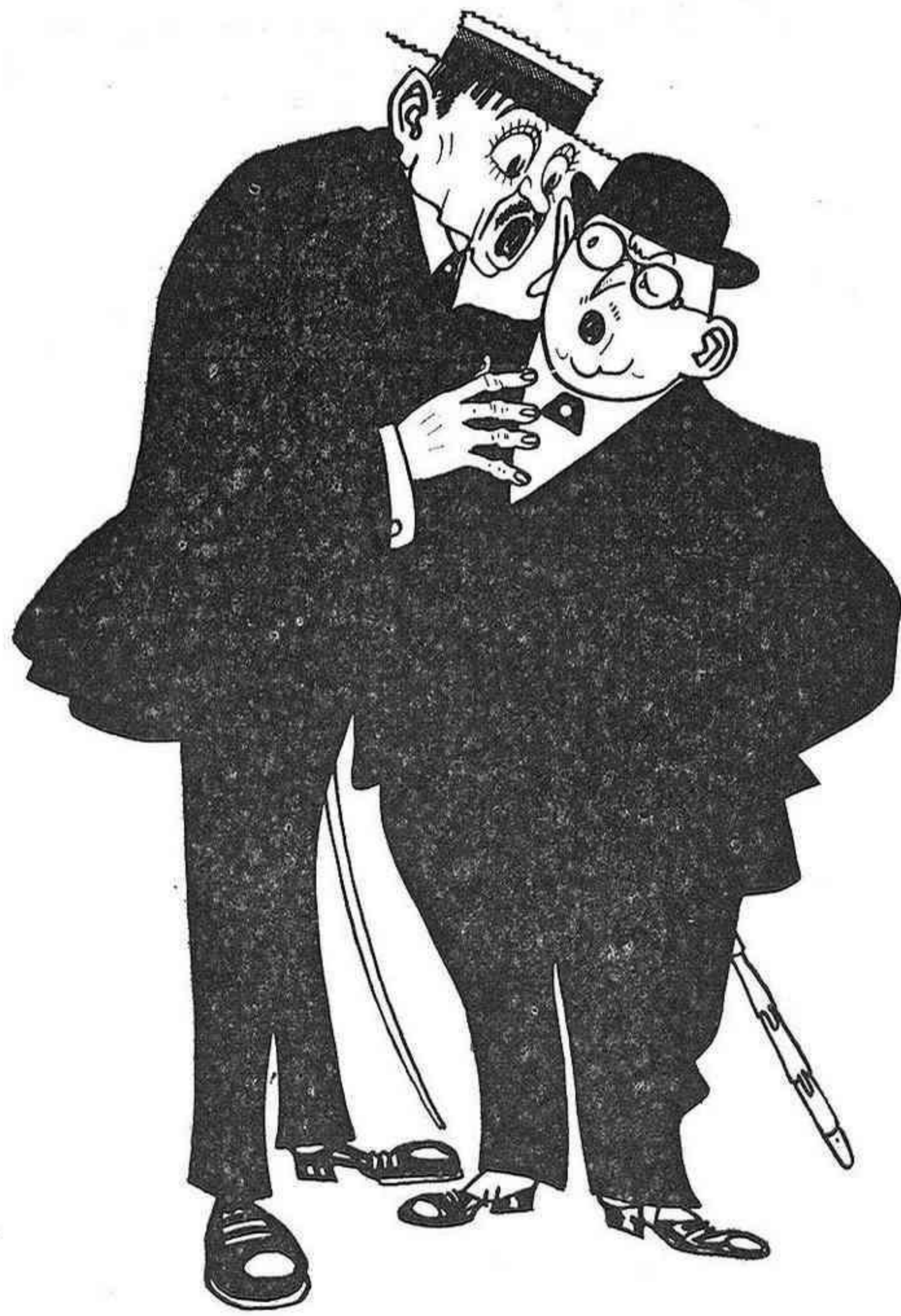
El bon pare acostuma a tenir molts fills, perquè, per a tenir-ne, hi posa tot lo que sab. Els infants són, per a ell, un fruit de benedicció, i per poc que l'home hi ajudi, el bon Déu, amb l'intent de complaure'l, el beneeix al menys un cop cada dos anys.

El bon pare's casa jove, no per a tenir dòna, sino per a procrear, per a complir el *multiplicamini* de les velles escriptures, per intuïció espontània, per sentiment natural i perquè ha nascut per a pare. Ell estima molt a l'esposa, però no per lo que aquesta té de femella, sinó per lo que pugui tenir d'incubadora. Se casa jove, i un home jove té molt camp per a córrer, en matèria de fills. Així se troba que als quaranta anys ja és papà, al menys, de tretze criatures, que és el número benemèrit, segons el nostre Ajuntament.

El bon pare té grans alegries, però també pateix molt. No parlem ja de l'immens dolor que li causa una malaltia o una mort entre'ls seus plançons. Ens referim a altres emocions més subtils i més delicades.

El bon pare no pot moure's mai de casa, o, si va a algún lloc, ha d'ésser amb tota la llocada cosida a les calces. Al-

CONFIDENCIA

—Ho sé del cert, Bartomeu... La teva dona m'enganya.

LA POLITICA

—Per què serà que les eleccions de l'Ajuntament sempre són municipals i mai són urbanes?
—Hombre, molt senzill: porque els rechidors no hi volen saber res amb l'urbanitat.

guna vegada que ha probat d'anar-se a distreure al teatre, ha sofert més que no s'ha divertit. I es comprèn: si lo que veu és bo i li agrada, anyora els nois, sentint una fonda recança al veure que no poden disfrutar de lo que ell disfruta. Si la comedia o el concert són dolents: «Malaguanyada vetlla!... Tant bé que hauria estat a casa amb la quitxalla!» I lo mateix que li passa amb els espectacles, li succeeix amb un viatge, amb un banquet, amb un dia de camp, amb qual-sevol sensació de la miserable vida.

Repartit equitativament el seu jo entre'ls bordegaços, no troba pau lluny d'ells, com no aconsegueix tampoc tranquil·litat a la seva vora, perquè aleshores el maregen i l'empipen. I li és un gros torment accontentar-ne un i deixar d'accontentar als altres; i li és una gran pena, quan reparteix plantofades, no repartir-les amb justícia a tots tretze per un igual.

Sols un immens consol sent, el pobre home; una íntima delícia que li compensa tots el trastorns i totes les angoixes paternals: quan se presenta un nou fill, i el contempla arrapat al mugró de la dida. Aleshores veuriau com, tot deixant-lo mamar, el petoneja amb deliri.

Perquè el bon pare acostuma a sentir una gran debilitat pels infants de bolquers...

I pels pits de les dides.

FRA NOI

LES CABRES

Tinc un record de la setmana tràgica, que és un crit d'una novícia recollida a casa uns parents meus.

Era una mexicana, filla d'una ciutat d'un dels estats interiors de la República; sos parents la portaren al noviciat, atraveçant l'Europa. Londres, París, Berlín, Roma, i després un convent de Sant Gervasi. De les grans ciutats n'havia vist, no els teatres, naturalment, però sí els carrers. De Barcelona res. Del moll al claustre.

La pobre noia, mentres sonaren aquells inacabables passos, sols tingué esma per encomanar-se a Déu. Després vingué aquella pau desolada que tots sabem.

Un dia mirà per entre'ls vidres dels balcons i feu un gran crit:

—Las bichas de mi país, que no las había visto.

Les bichas eren les cabres en llibertat pel carrer.

De son país que no les havia vistes; tenia d'arribar a Barcelona per contemplar les batuces a cops de cap d'aquests animalets sempre prenyats... D'aquestes besties irreverentes que deixen uns granets de rosari per allà on passen, d'aquestes devoradores d'escorxa d'arbre. Lletges, pudentes, descarrades; que no cedeixen l'acera, que van menades pel botxió o la botxina, que dia sobre dia ve a trencar-nos les oracions a les set del matí.

- Trinccc!...
- Qui?
- La Cabrera. Com ahir?
- Sí, com ahir.
- Abaix, una cabreta, enamorada de sa mestressa, bela rabiosament.
- Trinccc!...
- Aquí ho té (la llet).
- Epl! Cabrera! (Això va des del llet). Què li passa an aquesta cabra que fa tant bè, bè i bè!
- Es que vol que la munyín, li fan mal les mamelles; però és una llet guardada, és per un parroquià que ja'n coneix el gust.
- Bè!... Bè!... Bè!...
- Vagi, vagi, no la faci patir.
- Las bichas!

LETTA

Don Francisco Puig i Alfonso

(CANDIDAT A REGIDOR)

La llibreria de la Plaça Nova és una de les més populars de Barcelona.

En les vidreres que donen al carrer de Capellans, de nois, hi hem encastat moltes vegades el nas; els vidres encara deuen estar entelats pel nostre alè de quan contemplavem, embadalits, les escobertes d'aquelles noveles d'en Juli Verne.

Ciro Smit, de *La isla misteriosa*; Hatteras, *el descubridor del Polo*; el capità Nemo, de *Las veinte y cuatro mil millas de viaje submarino*... Hèroes tots vosaltres de les nostres imaginades passejades d'adolescents, ¡còm hem envejat la «crònica» de les vostres aventures, amagada darrera els vidres de can Puig!

Avui també ens hi aturem alguna estona, quan anem a dinar. Aquella *Ilustración Española y Americana* fa d'esquer.

El propietari de l'establiment és don Francisco Puig i Alfonso. Té un defecte, que és l'ésser de la dreta; en canvi té unes grans qualitats.

La primera és la seva gran honradesa.

La segona és que és una figura decorativa com no'n corren.

Ell ja ho ha estat de regidor, i ho deixà ben demostrat, això de la seva decoració. En processons i processonetes, en recepcions de Cà la Vila, en viatges reials i en arribades d'esquades,

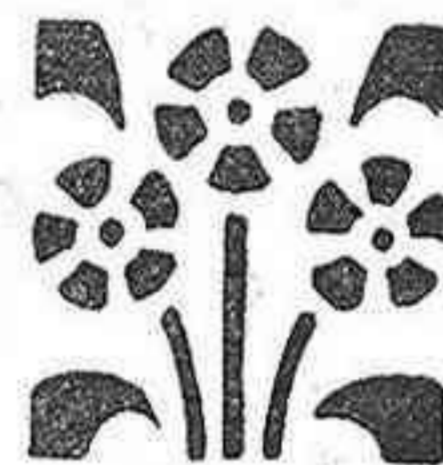
la figura d'en Puig se feia notar per aquella pinta de diplomàtic.

Ningú com ell portava amb dignitat la banda lligada al ventre.

Els veïns de la Plaça Nova n'estaven molt cofois del seu regidor. Des del que ven mongetes bollides al costat de casa seva, fins al sastre de capellans de sota càl Bisbe, se n'enyoren i demanen que hi torni.

Per nosaltres, siga. Sempre ens agrada que remeni les cires de Cà la Ciutat gent incapaç de ficar-se un duro a la butxaca, i que, ademés, adornen la Corporació tant com els gegants quan ballen, o la guardia municipal de cavalleria.

Té encara un altre motiu, per a merèixer les nostres simpaties. En Puig és un llibreter de veres; no és un fulano que ven llibres. I això, tal com s'ha posat l'ofici, és cosa molt d'aplaudir.

Del jardí dels humoristes

EL CLIENT HONRAT

Com a debutant en el parlamentarisme judicial, el jove advocat Pau Hitain va tenir que defensar davant del tribunal d'Evreux (Eure) un vell vagabond, acusat d'haver robat un magnífic rellotge d'or.

En Pau Hitain va fer un discurs ple d'eloqüència:

«Ficsin-se en el meu client, senyors jutges; guaitin-lo bé, senyors jurats; observin aquesta noble testa de vell i diguin, amb la mà damunt del pit... diguin si aquests venerables cabells blancs poden ésser culpables d'una acció negra com la de que se l'acusa. El meu client és pobre, senyors; però es pot ésser pobre i honrat. Ell no és cap lladre. ¿Quina necessitat tenia ell d'un rellotge, en un barri com el seu, aon, gracies als rellotges de l'Església, de l'Ajuntament, de l'Hospital, etc., etc., els veïns saben sempre l'hora que és?».

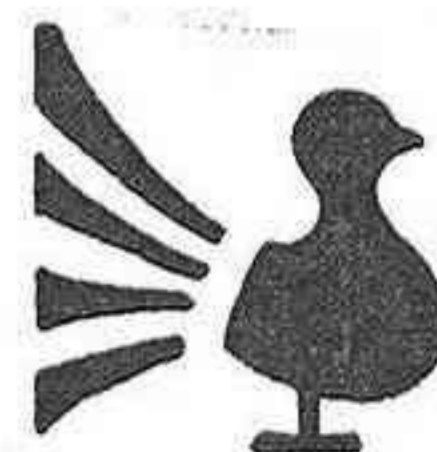
De resultes d'aqueix brillant informe de la defensa, i tota vegada que no hi havien proves en contra de l'acusat, ni agents de l'autoritat que amb els seus càrrecs les suplissen, el vell vagabond fou absolt i les costes se declararen d'ofici.

Veritat és que, a la seva manera, el vell! era un home honrat, honrat a carta cabal.

La prova és que, així que's vegé en llibertat, se n'anà a trobar al seu defensor Pau Hitain, i li va dir amb llàgrimes d'agraïment:

—Estimat senyor: jo no tinc cap diner per a poguer-li pagar els honoraris que li dec... però si en canvi del seu brillant informe *vol acceptar el rellotge d'or*, de bona gana li cedeixo... aquí el tél...

J. COUTANCES

GLOSARI

MIDES PREVENTIVES

Tots sabem que l'automòbil havia arribat a un punt que no tenia fre ni consol. La mania del córrer era una angoixa que no tenia aturador. El microbi de la pressa es ficava a la sang dels chauffeurs; els donava com un defici, com una mena de picor, un aturrullament neguitós, que deixaven anar els cavalls i... qui tinga de morir que mori.

Els governs ho havien probat tot: penyores, bandos, ordres, reials ordres; tot era inútil. No hi valia res. Així com hi hà animetes que per medi del pecar se'n van a l'infern i altres que per mig pecar caminen cap al purgatori, el que tenia uns vint cavalls se n'anava de dret a matar, siga bestia siga persona que sortís a la carretera.

Avui, a Espanya, això es va acabant. El tal govern espanyol ha trobat un medi enginyós per a poguer salvar moltes vides que abans estaven exposades a tota mena de tropells, i el medi aquest és tant barato que estem segurs que'l copiaràn totes les nacions estrangeres que no vulguin ésser suicides.

El govern s'ha dit: «Per què hi hà desgracies? Per què'ls autos corren tant?... Perque les carreteres són bones. Si fossin dolentes corrien? Se'n guardarien com d'escaldar-se. No seria un bé que no ho fossin? Seria un bé i seria barato... puix això és humanitari al mateix temps que econòmic: res de grava i vinguen mals passos». I tal dit tal fet, d'una empenta ha deixat aquests sants camins, que no hi hà manera de volcar-hi perque no hi hà ningú que s'hi arrisqui.

En aquests moments històrics n'hem passat un, de camí, la carretera reial que atravesca aquesta Manxa, que, no amb automòbil ni amb carro, fins el Quixot amb el seu auto i en Sancho Panza amb el seu autet, s'hi veurien tant apurats, per anar a deslliurar donzelles, que se n'anirien per la drecera. Això són fangals, viva Déu! Això són clots! Això és un va-i-vé i això és pols, el dia que no plou! Si pels mals mots dels carreters no hi hagués rebairra de preu, i qui diu de preu diu de càstig, no crec que se'n salvés ni un en totes aquestes planes.

Quan un carro entra en un clot el tenen de treure a cullerades. Estira per aquí, arria per allà, i «¡Éjale!, éjale!» i «Aligera!», i maleint això i lo altre, arriba un moment, allí en el clot, que no se sab si les mules són foques o besties de terra; el carreter que cau a dintre l'han d'anar a salvar els seus companys, i si els companys en poden sortir, ja poden preparar el seu ex-voto. És tant el fang que hi arriba a haver, i tanta la pols així que s'eixuga, que sembla impossible que la Manxa en pugui donar tanta de sí; que hi haja prou llot a la nostra Espanya per alimentar aquells fangals, i que la terra d'escudelles no arribi a anar més barato.

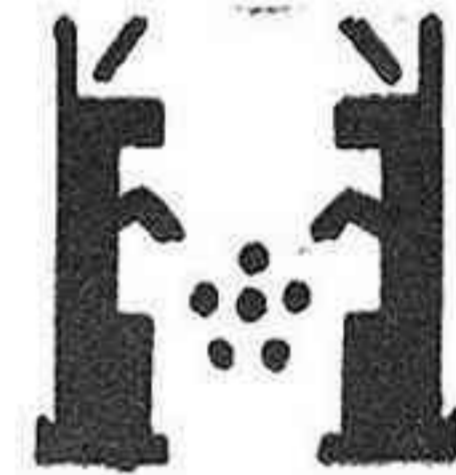
En aquestes carreteres, doncs, quin automòbil voleu que hi corri? Qui s'hi arrisca, si és que duu pressa? El govern ha salvat més vides per medi del deixament que no hauria lograt amb totes les lleis escrites i les que pogués haver escrit. El fang pot més que totes les reials

ordres, i aquí tenim que moltes voltes se salva l'humanitat de la manera més barata.

I no sols ha vist això, el govern. El govern també ha observat que moltes de les desgracies, al córrer per les carreteres, és perque es va a topar amb els arbres, i el govern vinga no plantar-ne. És que qui hi volgués topar no sabria on anar a raure. Se poden passar molts kilòmetres sense un arbret, sense un plansó, sense un plàtan d'aquests tant polsosos que semblen fills del camí. Aquí res. Aquí tot pelat. El qui topa aquí és que va venut. Aquí no's pot topar amb les fites kilomètriques, i si el chauffeur vol dormir, tant sols dient-li «Olleó!», de tant en tant, pot anar com si el breçolessin per aquests mons de Déu de la Manxa.

Aconsellem als pares que'ls seus fills tinguin automòbil i que'ls envii a córrer per aquí. Potser tornaràn sense auto, però tornaràn amb salut. Tot està medit i previst. El que vol córrer ha d'anar a peu. Encara que hi hagués el Quixot, amb el seu amic Rocinante, és com aniria més depressa.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL.— El premi Nobel ha constituit l'èxit rialler de la setmana. En Santpere, l'Aymeric i les senyores l'han jogat molt bé.

—Per a aquesta setmana, s'anuncia la represa de la graciosa comedia *San Sebastián mártir*, i per a molt aviat, *La quinta de don Juan*.

LICEO.— Ha sigut escripturada per a cantar algunes òperes, la noia mimada del «Bosque», Albertina Cassani.

ROMEA.— El popular i graciosíssim Larra va fer la seva presentació amb l'obra quinteriana *Las de Caln*. Fou molt aplaudit, junt amb els demés artistes.

S'han reproduït també amb èxit *La fuerza bruta* i *El nido*. I les estrenes? Vinguen estrenes!

TÍVOLI.— Sovintegen els debuts i això és lo que conserva l'espectació en el públic, el qual, per ara, respòn santament als esforços de l'empresa.

Entre'ls números nous, presentats en el terme de vuit dies, cal remarcar als acròbates gentilíssims que's titulen Frediani. Es una *troupe* molt notable que's fa aplaudir amb ganes pel seu treball nèt i difícil.

Per a ahir, dijous, hi havia anunciats quatre debuts a qual més sensacional.

NOVEDADES.— Diumenge va despedir-se la companyia Granieri, amb l'opereta *Una manobra d'autunno*; funció que era, ademés, a benefici del caricato Marchetti.

—Seguidament s'han donat dues funcions d'òpera a base de Cassani. *Rigoletto* i *Luca* han sigut les obres escullides que han valgut novament grans ovacions a la festejada diva.

— Dissabte que ve, dia 25, gran aconteixement. Debut del cè-

QUIXOTADA

—Otro libro de aventuras?... No está vuestra merced bastante molido?
—Cállate, Sancho, que no es dado a los caballeros andantes quejarse de herida alguna, aunque se les salgan las tripas por ella.

cèlebre actor dramàtic italià Ermette Zacconi. Esperem que la serie de funcions anunciada se veurà lluida i concorreguda, com se mereix tant eminent artista.

NUEVO.—En Montero fou aplaudit i felicitat per l'interpretació de *L'alegría que passa*; però consti que l'execució, en conjunt, acúsava manca d'ensaigs. En vista de l'èxit rusiñolenc, prepara ja una estrena d'una obra nova d'en Santiago, que's titula *L'homenatge*. Es un gran sàinet d'aquells que fan soroll i que fiblen.

— S'ha reproduït, entre altres, la bonica joguina *El trust de los Tenorios*.

APOLO.— Dissabte tingué lloc la primera de *La estatua de carne*, arranament de don Joan Fabrè. Resulta un drama d'alt romanticisme, en el qual hi lluiten intensament grans passions humanes. L'obra va agradar al públic del Paral·lel. El senyor Fabrè fou molt aplaudit, lo mateix que'ls intèrprets.

ESPAÑOL.— L'inauguració va aplaçar-se per a ahir, dijous. Per aquesta causa no'ns és possible, per manca de temps, parlar de l'estrena de *Doreta*.

SORIANO.— *La suerte de la fea*, sarçuela dels senyors Varela i Torres, amb música del mestre Barrera, ha vingut a parar en èxit, gracies a les intemperancies del requetè, que va atrevir-se a destruir el cartell anunciador de la tal obra. A no ésser aquest incident, *La suerte de la fea* hauria sigut bastant lletja, doncs, a part de l'argument interessant, ni el llibre ni la partitura's distingeixen gran cosa.

CÓMICO.— S'ha estrenat *Zalamera*, parodia de *Salomé*, interpretant el paper de protagonista la celebrada pantomimera Lluisa Vila. També hi prengué part el popular Marquès, que's mou ja en escena com un consumat actor.

El resultat del partit, tres *goals* a zero a favor del «Barcelona», no significa pas una derrota per l'«University», car quasi durant tota la tarde el partit se mantingué molt igualat. No més a darrera hora, fent un veritable esforç, en Wellace (P.) conseguí dos *goals* pel seu club que, amb un altre obtingut per l'Alcàntara feren els tres del compte.

El públic tributà justíssimes ovacions als equippers.

També a la mateixa hora es jogava en el camp de «R. D. Español» un interessant partit entre'l primer equip de l'esmentat club i el de l'«Español». En aquest darrer hi figurava l'Hodge, una mena d'Opas, de l'«Español». El resultat fou de dos *goals* a un a favor de l'«Español». Això vol dir que's filà prim.

EL NUEVO DERECHO INTERNACIONAL, *Prelusiones*, per Eduard Cimbali.— Es obra de socialisme pràctic i d'una empena formidable. En ella el professor Cimbali enderroca per complert les velles regles en que's fonamenta el Dret Internacional qual fi tindria que ésser la supressió de les conquestes per la força armada, que resulten la més completa negació de la lliure voluntat dels pobles. Es, doncs, el llibre, un clam d'indignació per la superioritat del més fort, i a la vegada un crit d'humanitat i de

NOTES DE SPORT

FOOT-BALL

En el camp del «Barcelona» jogaren, diumenge passat, un partit amistós el primer *team* d'aqueix club i el de l'«University». El partit sigué menys interessant de lo que prometia la valua dels contrincants. La linia de devaners que presentava el «Barcelona», entre'ls quals hi figurava en Wellace (P.), no tenia aquella homogeneïtat que és convenient en els atacs. Encara entre ells no s'ha establert la suficient compenetració que'ls té de fer formidables en conjunt. No hi hà pas dubte que cada hù per sí val molt, però l'un no coneix el joc de l'altre i no combinen prou. Ademés, en Carlier, d'extrem, no hi està bé. Degut a la manca de costum, se descol·locava sovint i es trobava un poc estrany en aquell lloc. En Morales no agafa les pilotes amb prou rapidesa i en Costa és fluix, malgrat a que juga amb intenció. D'en Wellace no cal dir sinó que, probablement quan s'estreni, serà un fortíssim element que donarà dies de gloria al club «Barcelona». L'Alcàntara, com sempre, àgil i oportú, perillósíssim per al porter enemic. Dels mitjos, en Peris fet un hèroe, encara que l'anyorarem sovint en el lloc que solfa ocupar. En Messana no estava pas del tot inspirat. Les defenses bé; molt serenes i molt oportunes.

Dels de l'«University», tots plegats feren prodigis d'energia. Els devaners, molt ràpids i molt coratjosos, *xuten* en canvi un poc barroers. En Varela, defensant-se de les escomeses dels del «Barcelona», estigué colossal.

LA DESPEDIDA

El «Bomba»: — Noi, ho sento, però ja no'ns tornarem a veure més.

El toro: — Home..., el sentiment és teu.

justícia, i una fuetada contra les guerres que, ademés d'arruinar moral i materialment a les nacions, fins a les victorioses, extenen pel món la desolació i la mort.

Les opinions de l'autor de *El Nuevo Derecho Internacional*, molt més radicals que les sostingudes per altres *especialistas*, són dignes de meditació i d'estudi.

LA MUSA ANTICLERICAL.—Poesies festives de diferents autors, publicades pel setmanari *El Motín*. Es el primer volum de la serie i consta de més de duescentes planes.

HOMENATGE A LA MEMORIA DE MOSSÈN JACINTO VERDAGUER.—Follet-recordatori d'una poètica festa, dedicada al nostre gran poeta, pel «Centre Català» de Santiago de Xile.

ESCUELA INDUSTRIAL DE BARCELONA.—Memoria-programa del curs corresponent a 1913-1914. Un elegant follet il·lustrat amb hermosos fotografats.

EL LIBRO POPULAR.—Actualment tenim damunt de la taula els següents títols, de contes i noveletes curtes publicades, tots ells interessantíssims: *El gachó del arpa*, per Vicens Díez de Tejada; *Los cigarrillos del duque*, per Pere Mata; *En memoria de Víctor Bruzón*, per Albert Insúa; *Página rota*, per Joaquim Dicenta, i *Los Invenibles*, per Felip Trigo.

Cançó Popular Catalana.—Hem rebut les titulades *Francisca Ferrera*; *Present de boda* i *El pastoret*, les quals són, en veritat, exquisides. Els editors d'aqueixa publicació estan fent un gran servei a la poesia, i a la musica popular, col·leccionant aquestes tonades plenes de caràcter i verament interessants, que constitueixen un caudal escampat per nostra terra.

Cada cançó val deu cèntims, no més, i porta la lletra, les variants i una explicació del seu significat musical i literari.

SEPT-SCIENCIES

DE Cà la Ciutat.

Al fer-se el sorteig dels regidors que han de deixar la breva a fi d'any, els senyors Condomines i Garriga Nogués varen tenir la desgracia d'ésser *favorescuts* amb bola negra.

No és estrany.

El negre és el color de les sotanes...

Per força havia d'anar amb ells.

ALGUNS gallinaires se declararen en vaga perque l'exportació de gallines a Portugal—d'ensà que va acabar-se el tractat hispà-portugués—ha fet encarir tant extraordinariament l'aviram, que'ls venedors al detall se donen als dimonis.

RECOMANACIO EFICAÇ

—No't cansis d'ensabonar a rectors i vicaris, que ells han d'ésser la nostra salvació, en les pròximes eleccions.

Això vol dir que a Portugal pot haver-hi República, però no hi hà gallines.

Pot-ser una cosa és conseqüència de l'altra.

Qui sab!

Siga com vulga, es comprèn que no és terra de gallines, o que totes van fugir darrera la monarquia.

JA's coneix que s'acosten eleccions.

Comencen a sortir els tradicionals mirallets per a caçar aloses.

Don *Alejandro* està preparant un acte d'alta comedia, en el qual ficsarà el criteri del partit en relació amb els aconteixements polítics d'actualitat, i farà sobre'ls mateixos declaracions sensacionals.

¡Fenómeno!... ¡Fenómeno!...

HASSANYA heròica.

Uns quants carlistes dels del *requeté*, l'altre dia, en plena Rambla, varen fer malbé a ganivetades tres capellans que cavaven a dalt d'uns burros.

Per sort, els capellans eren pintats en un cartell...

I els burros també.

EL cèlebre explorador Amundsen gestiona el concurs d'un aviador per al nou viatge que prepara al Pol, viatge que durarà des del 1914 al 1919.

Cinc anyets de viatge!

Quin be-de-deu d'emocions, propies per a ésser pel·liculades i rebudes ben assegut en una butaca de qualsevol cine de quinze cèntims per amunt!

Amb cinc anys d'empendre el vol cap al Pol, en aeroplà, des d'un Pol a l'altre Pol, fins al Sol podrà arribà.

A passos de gegant s'apropen les eleccions municipals.

Amb tal motiu, els centres polítics de tota mena, diu que estan molt animats.

Sembla que hi haurà candidats de tots colors: rojos, blancs, negres, de color de xocolata i fins de color de goç com fuig.

Pot-ser sí; però el fet és que encara cap fracció s'atreveix a llençar noms.

Lo qual vol dir que, per ara, tots són *verds*.

DURANT el *jolgorio* poincarístic de Madrid, el noi Vidal i Ribas ha estat en el Palau reial fent de «majordom de setmana».

Dues nenes de la nostra aristocràcia ho comentaven en un *five o'clock*:

—Vols dir — deia una — que li escau aquest càrrec, an en Vidalito?

—I tal, dòna!... El que ha sigut sempre *bon moço*, pot arribar a ésser *bon majordom*.

VISCA l'Alemanya! —cridaven els carlins, aquets dies, pel carrer.

I aquest crit, naturalment, en boca dels del *requeté* no té res de constructiu, sinó al contrari.

Al dir «Visca l'Imperi!», volen dir ells que no estan conformes amb la República veïna, lliberal, avençada i democràtica.

Però, què hi surten guanyant amb els seus brams, els èmuls d'en Solferino?

Ja ho veig.

Es que, d'aquesta feta heròica, el kaiser oferirà una filla an en Jaumet.

UNA venjança?

A la plaça vella, diumenge passat, un toro va enganxar a un policia, que resultà ferit.

L'equivocació del banyut, al pendre un poliçont per un torero, és deplorable i no té explicació.

No té altra explicació sinó que'l brau devia ésser amic dels dependents de Comerç i partidari de tancar a les vuit del vespre.

AL casino, entre dos caps-de-casa:

—Sabs en Roviralta? En un any s'ha menjat vint mil duros.

—I per això el reprimines?

—Perque se'ls hagi menjat, no; perque no ha convidat a ningú.

UN captaire d'ofici s'acosta, tot fent esses, a un fulano que seü en les cadires del Passeig de Gracia.

—Una gracia de caritat, germanet.

—Déu vos ampari.

—Miri, que fa dos dies que no he menjat...

—Teniu... Cinc cèntims per a un llonguet. *Beveu-se'l* a la meva salut.

Mitja dotzena de pensaments

I

París ha vist nàixer molts grans homes. Ah, que pocs grans homes han vist nàixer París!

II

Els savis calculadors han descobert la distancia més curta d'un punt a un altre punt. Quan descobriràn la més llarga?

III

Que'n fóra d'hermós, el món, si Déu hagués donat el perfum a les dònnes i la paraula a les flors!

IV

Més val freqüentar les biblioteques que'ls llocs de diversió. A les biblioteques sempre s'hi pot afanar algún llibre.

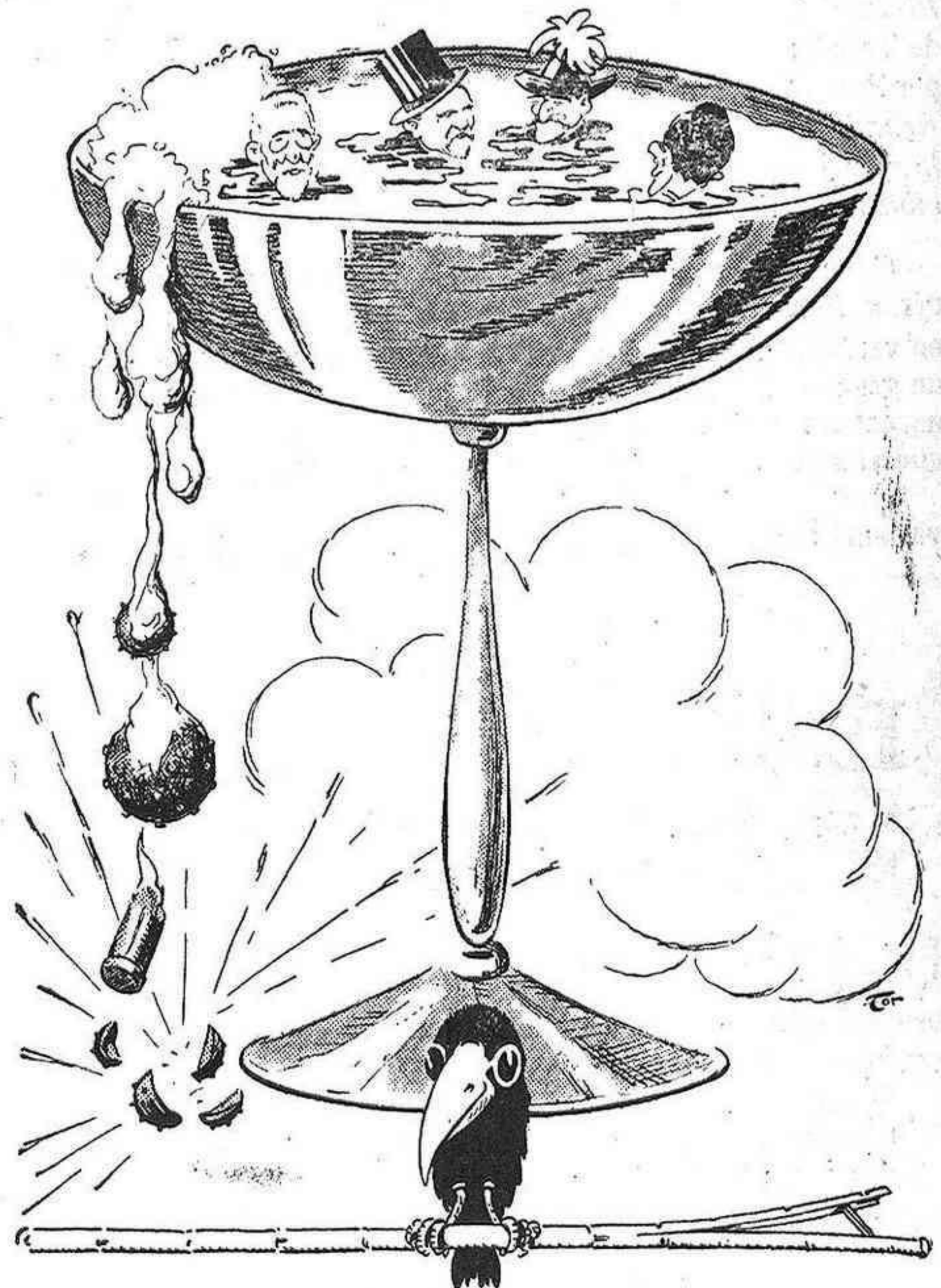
V

La providencia no deixa mai als pardals sense grans de blat. Ja's veu que no és ella que'ls paga.

VI

Nostre Senyor va fer bé de posar el naixement abans de la mort i no la mort abans del naixement. Si ho hagués fet al revés, què se'n sabria de la vida?

C. B.

LA COPA DE L'ALIANÇA

—Això sí que és estar com el peix a l'aigua.

ELS SOSTENIDORS DE L'ART

—Diu que ve en Zacconi... Si s'hi abonen els Tarruelles i les Regordoses, jo també m'hi abonaré.

RESPOSTES PAGADES

Antoni Callís (Santiago Xile): Moltes mercès pel bon record. Sento que l'excés d'original i l'indole seriosa de l'assumpte no permetin ocupar-me'n.
 —Joan Lapeira: Entra a la cartera dels originals per a l'*Almanac*. Però no li prometo res.—Joan Vidiella: Els versos que envia són molt dolents.—Consti: No m'ha convençut; que consti.—Joan Antich Puqif: Arri poc o molt.—Joaquim Puig: Sinó tot, Napoleó Bonapart.—Joan Rocabert: Rebut, i gracies.—Agustí Torrent C.: D'ensà que s'estila la ceba dels cap-i-cues, hem renyit amb els trenca-cap-i-cues numèrics.—P.: Els dibuixos van bé. Pot passar quan vulgui, que se'l rebrà amb molt gust.
 N. M.: Els retrats, segons explica una de les bases, han de venir en fotografia reproduïble. —Joanet Aubert i Manent: No van a l'hora. —Un Xe-

rraire: Gracies pel *dato*; el guardem en cartera, per si es presenta ocasió.—Santiago Pujol: Me sembla que no farem res. —B. Raméntol: Podrà ésser que sí, podrà ésser que no.—S. B.: Magnífic, home, magnífic!... Però preferiríem alguna coseta de sàtira crítica, de circumstancies. Apa, home, animi's! —S. M. V.: Com a dolent, no fa riure prou. —M. M.: Ja hem dit a l'altra senyoreta de més amunt que'ls retrats per al concurs han d'ésser fotografies. —F. Llaveiol: Coses curtetes tindrien més cabuda. Ens manca tant d'espai!...

M. Moreno: Lo de *La Campana* no anava per a vostè. L'original va re-bre's i... veurem.—Joaquim Malleu: El xisto final d'aquella llarga el trobo de mal gust. Lo dels Morts mirarem d'aprofitar-ho. —J. N. de M.: Rebut, i tantes mercès. —R. R. i V.: *Nunca es tarde cuando llega*. El solt s'aprofitarà.—J. B. P.: Una mica tard, però vaja!... —J. P. A.: No l'hi asseguro.—J. Monclús: Rebut, i veurem.

«TANTAS IDAS Y VENIDAS...»

—Que no sab que soc en Gómez del Castillo?... Saludi, com té per obligació.
—Oh, ja ho diu vostè... No veu que aviat no sabrem si hem de dir-li «Déu-lo-guard»
o «Passi-ho bé», amb tant anar-se'n i tornar...

V, Castany: Sento haver-li de dir, però 'm sembla que no ha avançat gaire, en un any. — P. F. Ll.: Vintissis quartilles, són massa quartilles. Es molt difícil enquivir noveles en un Almanac.

Emili Albert, C. R. i M., A. J., J. F. i R., C. M., R. V., V. Andrés, I. S., Lleó Vila, Josep Gorina Roca, F. C., M. B. J., A. R. Ll., S. Ll. (Mataró), P. F. G., M. S. i C., i P. F. Ll., O. V., F. R., Ll. S. P., Ll. B. B., A. C. M., A. D. P., J. T., E. D. de la Ch., E. C. i C., E. V., C. P., S. B. S., J. A. B., M. M. O., J. U., Andresito, P. M. M., J. P. C., J. C., Boris Jana, S. A. i C., i B. M. i B., J. V. Dolors Mont, Jan Kut, J. A. R., J. B. A., J. B. T., J. R., F. B., A. G. T., P. S. M., R. P., J. P. M., R. M., J. B., J. V. B., J. V., J. B. i R., J. Moret de Gracia, F. C. P., i S. B.: Rebutts els originals que envien amb destí als Almanacs Tantes mercès.

A les noies casadores

GRAN TORNEIG DE BELLESA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ofereix un premi, consistent en un riquíssim parament de soltera (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografies, en el qual podran pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments,

«desde la princesa altiva
a la que pesca en ruïn barca»,

atenent-se sols a les següents

BASES

1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes, o amb cinc anys al menys de residència a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticin anys.

2.ª Els retrats han d'ésser fotografies de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduïbles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.

La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredict, l'hermosura guanyadora del premi.

3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms dels quals callem perque interessarien a ningú, triarà d'entre tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.

4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaran en l'Almanac de l'Esquella de la Torratxa per a 1914, que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seran els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaran respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.

Aquest veredict's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dona catalana.

5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredict, se retornaran els retrats a les noies que ho sol·licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podran fer-ho també. El reputat fotògraf senyor Esplugas, Passeig de Gracia 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al seu taller sol·licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

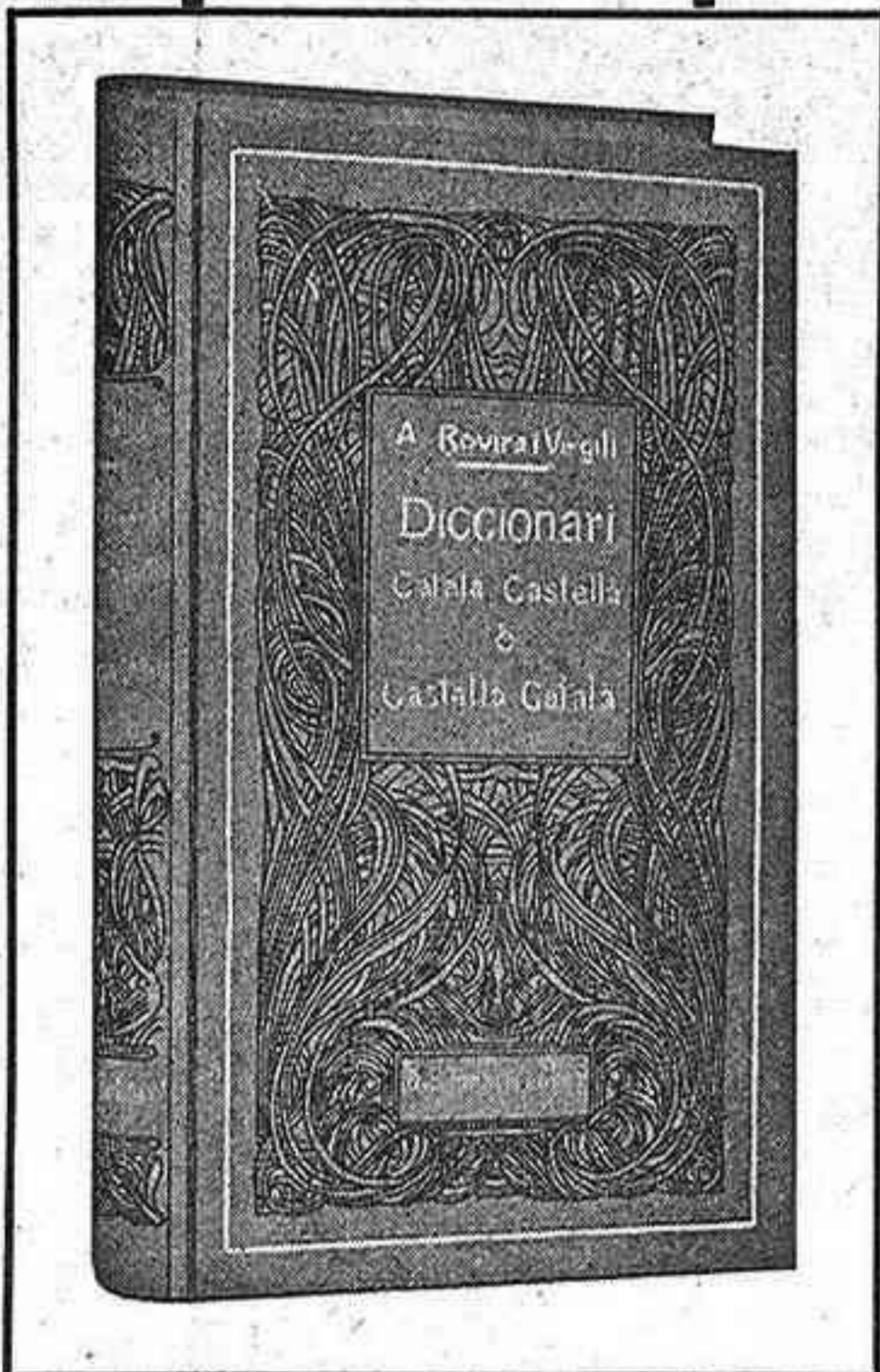
Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, Rambla del Mig, 20, des d'avui fins al 31 d'Octubre.

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

DICCIONARIS LÓPEZ

Facsimil del DICCIONARI

DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ & CASTELLÀ-CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT, PER A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, DE 11 1/2 PER 18 1/2, IMPRÉS SOBRE PAPER FINÍSSIM I INTRANSPARENT : : : : : PREU: 10 PESSETES

!!900 PLANES, 2 CENTÍMETRES DE GRUIX!!

TALONARIOS para la LOTERÍA DE NAVIDAD
BAZAR DE LA UNIÓN Calle de la Unión, núm. 3
BARCELONA

La próxima semana fijaremos el día de la aparición de

EL AÑO EN LA MANO

PARA 1914

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA

CÓMO SE ESTUDIA : EL ESFUERZO HUMANO : LA MARINA Y SUS PROGRESOS : LECHERÍA
MODELO : UN AÑO DE TOROS : GUERRA DE LOS BALKANES : JEFES DE ESTADO : MAPAS
Y PLANOS : AVIACIÓN : EXPLORACIONES : CUENTOS : LOS LABORATORIOS BIOLÓGICOS
MARINOS DE ESPAÑA : CARICATURAS : MUERTOS ILUSTRES : GUERRA DEL RIF, etc., etc.

ESPLÉNDIDOS REGALOS
A LOS COMPRADORES DE

EL AÑO EN LA MANO

PARTICIPACIÓN A UN BILLETE ENTERO DE LA
LOTERÍA DE NAVIDAD

a todo el que adquiera **EL AÑO EN LA MANO**

PRECIOS { Edición económica: : : Ptas. 1'50
Edición de lujo: : : " 2

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

BDA
1913

EL TENNIS

Veuen aquesta xicota?
Doncs amb el mateix dalit
fa saltar una pilota
que'l cor d'un jove lluit.